Oborski Thomas
Episc. Laodicensis

Kuklinski Stanisl. Virtutes Thomae Oborski.

VIRTVTES THOMÆ OBORSKI,

Episcopi Laodicensis, SVFFRAGANEI ET CANONICI CRACOVIENSIS.

Imitationi Fidelium expositæ: beneuolo & humili obsequio,

P. STANISLAI KVKLINSKI, Societatis IESV.

CRACOVIÆ,

In Officina Viduæ & Hæredum Fran: Cezary, S. R. M. & Illustr. ac Reuerendiss. Episc. Crac. Typogr. A.D. 1664.

Jeszcze przed wrotą Boreas przezwisko złoty.

Facultas & Approbatio Reueren. Patris Præpositi Prouincialis Societatis IESV per Poloniam.

LIbrum, de Virtutibus THOMÆ OBORSKI, Episcopi Laodicensis, Suffraganei Cracouiensis. &c. à P. STANISLAO Kuklinski, Nostræ Societatis Sacerdote, conscriptum, & à deputatis, ad id, Theologis, lectum, & approbatum, concessâ mihi, ab Admodum Reuerendo Patre Nostro IOANNE PAVLO Oliua, Societatis Nostræ Vicepræposito Generali, potestate, typis mandari, permitto: si ita illis, ad quos pertinet videbitur.

Cracouiæ in Domo Probationis 27. Decembr. Anno Dñi. 1663.

MARTINVS OLSZEWSKI, m. p.

Censura & Approbatio Admodum Reuerendi Domini in Diæcesi Cracouień. Librorum Censoris.

VIrtutes Thomæ Oborski Episcopi Laodicensis &c. à Reuerendo Admodum Patre STANISLAO *Kuklinski Societatis IESV Theologo imitationi Fidelium propositas, Ideam rectè dixeris Episcopalis vitæ, ac muneris: dignam imitatione, dignam posteritatis memoriâ, dignam publicâ luce. Luxit hic Dei Sacerdos in Ecclesiâ, vitæ ac morum innocentiâ singulari, eximiâ pietate, in adimplendo Suffraganei officio summâ solicitudine. Luceat & hoc pio scripto posteritati: clarissimarumq; virtutum suarum quamplurimos habeat æmulatores. Ita voueo, scriptumq; præsens in lucem edi permitto. Anno 1663. Die 6. Octobr.*

HYACINTHVS LIBERIVS S.T.D.
Præpositus SS. Corporis Christi Canonic. Regular. Librorum in Diæcesi Cracouień.
CENSOR.

PERILLVSTRI
AC
REVERENDISSIMO
DOMINO, DOMINO
NICOLAO OBORSKI,

Episcopo Laodicensi, Suffraganeo, Archidiacono, Vicario in Spiritualibus,
&
Officiali Generali Cracouiensi, &c.

Domino Patrono, ac Benefactori obseruandissimo.

DEcernere mecum ipse, facilè haud possem, Tibi, alijsnè potiùs exhibeam, adumbratum dumtaxat, non viuis expressum coloribus, præclarum columen, ac decus, Gentis Columnarum: ornamentum singulare Pontificij in Cracouiensi Ecclesia Senatûs: pietatis, atq; omnis virtutis eximium exemplar: virum, in memoriâ sæculorum, æternitatem emeritum; THOMAM, inquam,

quam, OBORSKI: multis, magnisq; nominibus omnino Tuum. Nam vt Tuus est comprimis communione generis, ac sanguinis; ita Tuus, mutuæ communione pietatis, charitatisq;: Tuus; Pontificij nominis & honoris, totq; in Ecclesiâ munerum prægressu; Tuus demum; exemplo singularium virtutum. Neq; enim gentilem tantùm habere voluisti, quem necessitate generis Patruum nactus es; neq; solo iure sanguinis, præclara Thomæ decora occupas, vacuus laudis hæres: auges Tuis ipse laudibus præuiam gentilitiæ virtutis laudem: Tuoq; studio, etiamnum superstitem, oculis omnium reddis; quem refingis imitatione. Felicitatis Tuæ est, habuisse, quem sequereris: virtutis; quod sequi velles; secutus eò vsq;, vt alijs nouum ipse exemplum, nouum ducem faceres Teipsum. At non vni tantùm Tibi, quam in Patrono miramur, Tu sequeris, sanctitatis species illuxit: emicuit velut prælustre sydus Ecclesiæ vniuersæ Thomas: huic verò inprimis; quam Cracouiæ, longo annorum interuallo, iam inde à primâ iuuentute, Cathedrali Canonicorũ Collegio adlectus; eò illustriorem fecit; quòd Diuorum olim auctam sanctitate, ac honoribus, auxerit & ipse sanctitate suâ. Quàm latè auctoritatis suæ legibus ius in Prouincias protendit, Ecclesia Cracouiensis; totam; cùm inspectu sæpiùs infractus laboribus lustraret; illustrauit radijs eximiæ probitatis. Non viarum magis, quàm virtutum curriculo, Apostolicis itineribus perfunctis, ea vbiq; vestigia impressit: quæ spectantium oculis lucem sanctitatis aspergerent: vt orbem Diœceseos, non alio cursu peragraret; quàm quo Sol vniuersum. Formam gregis, Apostoli præcepto, se præstitit vbiq;: quam neq; assequi imitando posset; nisi eximius & ipse, ad eam magnitudinem virtutis, studium, curasq; extenderet; quæ summa est. Hæret

adhuc

adhuc multorum animis, veneranda effigies animi: vultui modestissimo impressa: atque ipso obtutu aspectabilis honor sanctitatis: & indelebilem memoriam tuetur sui: & piâ necessitate iustissimam prolicit venerationem. Adeo emori non potest virtus, quæ pari passu gloriam diuinam propagatum iret; & contenderet ad felicem immortalitatem. Securum, deinceps etiam, in memoriâ hominum perennis vitæ fecerint, primùm ij, qui paribus lineamentis eius in se transferant sanctitatem: longèque in posteros diffusâ virtutis imitatione, toties Orbi Thomam exhibeant, quoties suis ipse exemplis animabit hæredes pietatis. Meo si quid studio profectum ad memoriam tot laudum fuerit; id verò vmbræ instar, ex opere literario, velut denso & opaco corpore, ad lucem accedet. Neque ideo, videri nihil egisse possum: quòd & vmbræ sua sit gratia aspectanti: apud Te equidem futura est; qui nec velis, nec possis non amare; quod & sanctitati à me, & sanguini sit impensum. Vbique sanè Tuo; quòd Tuo, diu longè illustrissimo sanguini, ea sanctitas innexa sit; cui hanc tenuem opellam, debitum tot, tantisque titulis tributum, expensam voluimus.

Perillustris ac Reuerendissimæ Dominationis Vestræ.

Seruus humillimus

STANISLAVS KVKLINSKI
SOCIET. IESV.

 PRO-

PROTESTATIO
AVCTORIS.

APostolico decreto, die 13. Martij 1625. edito, de non imprimendis celebriũ Sanctitate hominum vitis; eiusdemque decreti declarationi, 5. Iunij 1631. & Confirmationi, 5. Iulij 1634. factæ; obseruantiâ ac reuerentiâ, quâ par est, insistendo; profiteor: narratione virtutum Thomæ Oborski Episcopi Laodicensis Suffraganei & Canonici Cracouiensis; non me id agere, vt opinionem illi sanctitatis arrogem: aut cultum conciliem religiosum; gradumuè struam ad solennes ipsi in Ecclesiâ decernendos honores: aut quæ narro, velut ab Ecclesia approbata lectori exhibeam: potiùs omnia, non aliter accipi velle; quàm quæ humana dumtaxat authoritate nituntur.

Præ-

Præfatio.

NArrationem Virtutum Thomæ Oborski texere institui: deuexâ iam ætate: maioreque animo quàm viribus. Verùm vt cætera desint; certè nec diligentia defuit in inquirendis: nec fides deerit in scribendis: quæ ex familiaribus Thomæ Presbyteris, qui ei plures Annos conuixêre, tum alijs fide apprimè dignis, cognoscere licuit, Causa susceptæ operæ, præcipua; Maior gloria DEI: laudabilis in Sanctis suis: tum communis Ecclesiæ vtilitas. Enimuerò Thomas, quoad in terris egit, perpetuo vitæ integerrimæ tenore, crebrisque interim heroicarum virtutum actibus, tot ac tam præclara solidæ sanctitatis specimina edidit; vt vita eius, idea quædam Diuinitus proposita videatur; ad quam huius sæculi homines, & in primis Clerus sæcularis æmulâ Sanctimoniæ imitatione sese componerent. Accessêre haud leuia incitamenta: Eximius Thomæ, sibique constans semper, erga Societatem animus: tum erga Domum Professam Cracouiensem, (cui interim indignus præsum;) beneficentia singularis. Nam commune natale solum; & si quis est nexus sanguinis; abiuncto mihi ab sæculo, in minimis sunt. Sed & illa subijt animum cogitatio; quantumuis in Societate, vti scriptores, ita scribenda, DEI munere, non desint; condecere tamen, ad alteriusque quoque Ordinis, & quidem in Ecclesiâ primarij decora, tinctum in charitate extendere calamum: ne nobis solùm ipsis placere, nostraque celebrare videamur. Porro vitam serui DEI, non per spatia ducam temporum: nec numero, ac varietate distinguam functionum: longum id, & operosum magis, quàm vtile foret: sed certo ordine, digestam seriem,

contexam

contexam virtutum: primùm quidem earum, quæ animum ad DEVM; Deoq; proxima; tum quæ in semetipso: demum ad proximum; ritè componunt. Quanquam: virtutum is genius est; adeoq; sui inuicem (vt ita dicam) amantes, ac veluti mutuo complexu innexæ sunt; vt vix aliqua narrandam sese offerat; quin alterius poscat mentionem.

Particularibus memorandis maximè insisto; quia hæc imitationi opportuna magis. Primùm ac potissimùm immoror imitandis: admiranda; vti verâ æstimatione sunt; ita loco, postrema erunt.

CAPVT. I.

Patria, genus, electio, ſtatus, ex more præmittuntur.

NAtale ſolum Thomæ, ea pars Regni Poloniæ fuit, quæ Ducatus Maſouiæ appellatur: Prouincia ègregiè Catholica, & Hæreticis ſemper infeſta; vt hoc, inter beneficia Thomæ Diuinitus conceſſa, meritò numerandum ſit, quòd in Catholiciſſima gente ex Parentibus Catholicis nato, à prima mox vſura lucis non licuerit non eſſe Catholicum. Parentes claritudine generis præſignes. Pater Procopius de Obory, ex prælustri & perantiqua Columnarum familia, quæ ex Italia in Poloniam cum Hannone Columna, Archiepiſcopo Gneſnenſe, ſub Miecislao Principe traducta, velut generoſa ſtirps in aliud translata ſolum, non equeſtris ſolùm; verùm etiam Senatorij ordinis togâ, ſago, Pontificalibus tiaris inſignes protulit viros. Mater Catharina Łoſia Caſtellani Viſogrodenſis filia. Nec verò huic decori diutiùs immorandum, quod cum cæteroqui mundus faciat magni, humilis ſeruus Dei pro minimo duxit.

Puer ſortitus animam bonam, vbi inter bonas artes in pietatis & literarum gymnaſijs adoleuit, quò arctiùs ſe cultui Creatoris ſui adſtringeret, ſacris initiari voluit. Ac primò Canonicus Cracouienſis ad Principem Baſilicam Cathedralem; deinde, creſcente de eo virtutis cæteræq; dignitatis opinione, inuitus quidem, multumq; vt ſuo narrabo loco, reluctans, Epiſcopus Laodicenſis, ac Suffraganeus Cracouienſis creatus eſt.

CAPVT II.

Deuotio in Deum.

MEritò ſanè inſignia virtutum viri Dei in medium producturi, ab eâ potiſſimum ſeriem narrationis ordimur, quæ (*vt ait Ambroſius*) ordine prima eſt, & fundamentum cæterarum. Tametſi autem deuotio ſtrictè ſumpta; illa dumtaxat nobiliſſima omnium moralium virtutum Religionis pars ſit, quæ à Theologis definitur; parata, promptaq; voluntas exequendi ea omnia, quæ ad cultum DEI pertinent; nihilominus, hîc eam, ex communi iam acceptione, latiùs ſumimus: prout alia etiam virtutis Religionis officia complectitur. Eius verò, per totam vitam luculenta Thomam ſpecimina edidiſſe, ex fide, qui nouerunt, memorant.

Meditationi, quæ eſt cauſa interna, ac fomentum veræ deuotionis, quotidie, ſeu domi eſſet, ſeu in itinere, horam integram impendebat; proiectis vt plurimùm in terram nudam genibus; ac citra vllius fulcri adminiculum. Quo verò materia paratiore, methodoq; ordinatiore in meditando vteretur, habebat ſemper, ſeu domi, ſeu peregre eſſet, ad manum; Ludouicum de Ponte. Cuius diuinarum commentationum liber, tam ipſi familiaris erat, vt quoties, certâ; pro ratione præſcripti temporis Eccleſiaſticarum precum parte abſolutâ, diceret; Da mihi librum; pueri gnari conſuetudinis eius, haud alium porrigerent, quàm Ludouicum de Ponte. Exercitijs ſpiritualibus S. Ignatij, quotannis, in Domo Profeſſa Societatis IESV duas circiter hebdomadas, ſingulari diligentiâ animum excolebat.

Vti meditationi, atq; examini conſcientiæ, quod bis in diem faciebat, ita horis canonicis recitandis, quoties opportunitas loci aderat, in ſecreto, clauſoq; cubiculo vacabat : ac ſi quis cum Deo ita agenti importuniùs interueniſſet, acriùs ſanè commouebatur : indignum ratus; Deum deſerere, vt homo hominem alloquatur. Quo in genere, quid ſibi adoleſcenti accidiſſet,

ſolùm tunc Minoribus Ordinibus initiato, ac nec dum exactiori modeſtiæ Clerum addecenti, aſſueto; narrauit mihi Adamus Zelichenſki, iam tunc Canonicus Culmenſis, ac Generalis Officialis Pomeſanienſis. Miſſus eram (inquit) à quodam Prælato, ad Reuerendiſſimum Suffraganeum. Occluſo tunc ipſe pro more oſtio, horis canonicis dicendis intentus erat. Admitti importuniùs poſtulaui: pulſaui fores liberaliùs: tum ille aperto oſtio, ac vultu in ſeueritatem verſo: quidnam hoc? quid agitur? nunquid Gracouia ardet? minimè, inquam: curnam igitur me vtiq; cum DEO agentem, tam importunè interpellas? Pudefactus adoleſcens, ad breue tempus ruborem paſſus, ad longum retulit, haud vulgare dignè Deo cum Deo agendi exemplum.

Nullo non die, Sacrificium incruentum offerebat, etiam cum aduersâ valetudine conflictaretur: præterquàm; ſi vi morbi oppreſſus, præ debilitate pedibus conſiſtere non poſſet: tunc verò; ne communi fidelibus ſacrificij fructu careret; impetratâ ab Epiſcopo licentiâ, domi ſuæ audiebat Miſſam. In itinere ſicubi copia Eccleſiæ non eſſet; diuertebat ſacri habendi causâ ad Eccleſias etiam longè diſtantes. Cùm domi ageret; ordinariè ſacrum faciebat in Eccleſia Cathedrali ad effigiem ſculptam Saluatoris Crucifixi: alloquio Beatæ Heduigis, alijſq; miraculis celebrem. Sacrificabat porro vultu ad deuotionem mirè compoſito, atque (vt teſtatur eius à ſacris Miniſter) nunquam ſine lachrymis. Præcedebat ſacrum, accurata ſemper præparatio, nec minùs deuota ſequebatur actio gratiarum: quo tempore, neminem volentium alloqui, admittebat: dicens, ſibi modò cum Deo ſolo agendum eſſe. ſeu miniſtraret, ſeu perciperet ſacramenta, ſingulari id pietatis ſenſu, diligentiâ, reuerentiâq; faciebat. Quo ſtudio puritatis, ac teneritudine conſcientiæ fuit, leuiſſimas etiam noxas, ſeu potiùs noxarum vmbras, minimè patientis; confitebatur quotidie: & nonnunquam pluries in diem. Accedebat porro ad Sacerdotem palàm: ſpectante populo, & tanquam vnus ex populo, gratâ cuiuſdam

 ſimplici-

simplicitatis, demissionisq; ad populum commendatione: ac spectantium ædificatione. Sacerdoti comiter roganti, vt quoties confiteri deberet, euocari se potiùs faceret ad Sacrarium, quàm confertæ misceretur multitudini; respondebat quod Christus Ioanni: *Sine modò: sic enim decet nos implere omnem iustitiam.* Non deerant, qui tam frequentem exomologesim minùs probarent; verùm ita sentientes, & celebrium sanctitate hominum exempla, & ratio obuia confutat. Nimirum, si citra iustam reprehensionem manus in diem sæpiùs abluimus, cur non maculas animæ? præsertim quòd ob corruptionem naturæ, mentisq; humanæ mobilitatem, citiùs ferè animæ maculas, quàm corporis contrahimus: attestante eloquio Diuino: *Iustus septies cadit &c.* Erga Christum, in horto pridie passionis orantem, peculiari ac pertenero pietatis ferebatur affectu. Ad eius imaginem, venerabundum procumbere eam, quoties eundo redeundo inambulabat, in quolibet accessu pijs osculis premere; vsitatissimum Thomæ fuit. Atque inde, cernere erat imaginem, ex multo oris attactu, contracto squalore horridulam, at multæ pietatis vestigijs gratiosam.

CAPVT III.

Conformitas cum Diuina voluntate.

CElsiorem assequi dignitatem, sortem nancisci beatiorem potest nemo, quàm vt fiat amicus Dei. altiùs, quo Sancta ambitio connitatur, non habet. Porro amicitiam humanam in consensione voluntatum, sitam esse, verissimè censuit Sapiens Ethnicus. Eadem, inquit, velle, & eadem nolle, ea demum firma amicitia est. Nec verò alia est ratio amicitiæ Diuinæ: Ex omnium Sapientum Christianorum sensu, consistit & illa, in humanæ voluntatis cum Diuina consensu: quem vulgò Conformitatem appellamus, virtutem tam intimam amicitiæ Dei, vt quicunq; eâ polleat, nefas sit dubitare, esse amicum

cum

cum Dei. Huius igitur tam beatæ ſortis, haud exſortem fuiſſe Thomam, dicta pariter & facta ipſius, abundè docuêre. quæ quidem quis omnia recenſeat? vnum & alterum ſint ſpecimen reliquorum. Homo ab omni iactantiâ alieniſſimus, auditus eſt aliquando dixiſſe: ſibi nihil non ex animi ſententia, votoq; cedere: planeq; nihil vnquam euenire nolenti. Mirantibus; quî id tantâ rerum humanarum inconſtantiâ, euentorumq; nunc lætorum, nunc triſtium varietate fieri poſſet? reſpondit: abſit equidem, vt ego quidquam velim, niſi quod vult Deus. Atqui, ſi demas peccatum, omnia ſeu aduerſa, ſeu proſpera fiunt volente Deo; igitur & me volente.

Numeroſum pecorum gregem abſumpſerat Thomæ peſtilens lues. Fronte ille exporrectâ, ſolitoq; amæniore vultu, ingreſſus ad Collegam; (is erat Eraſmus Kretkowſki in paucis amicus Thomæ) amplexatuſque eum, Obſecro, inquit, Frater mi dulciſſime, age gratias Deo pro ſingulari beneficio mihi nunc pæſtito. Quærenti quodnam illud eſſet? reſpondit: omnia mihi pecora peſtis ſuſtulit. Fecit me Dominus Jobum: non aliud ergo dicam, quàm quod ille: Dominus dedit: Dominus abſtulit: Sit nomen Domini benedictum. Tam abſoluta numeris omnibus cum Dei voluntate conſenſio, in magnam rapuit admirationem Collegam: reputantem videlicet ſecum; parum fuiſſe Thomæ tantam rerum ſuarum iacturam æquo animo tuliſſe; niſi etiam tuliſſet læto; niſi iacturam in beneficio ponens, gratias egiſſet Deo; niſi alios quoq; ad agendas inuitaſſet.

CAPVT IV.

Fiducia in Deum.

Viuax fides de Prouidentiâ Dei, quòd quæ condidit, gubernet; & quidem non minorem impendens curam ſingulis, quàm vniuerſis; aut minimis, quàm maximis; quòd pro omnipotentiâ ſuâ, nihil non poſſit, & quâ ſapientiâ eſt,

tiâ eſt, meliùs nouit, quid nobis conducat : & quâ bonitate, beneuolentior, fauentior, ac melior ſit nobis, quàm nos nobis; Hæc inquam, veritatibus fidei conſtabilita perſuaſio, pariebat in Thoma illam inſignem fiduciam, quâ velut cariſſimus filius, in ſinu optimi & potentiſſimi Patris poſitus, ſecurus agebat, omnem ſolicitudinem proijciens in eum, cui nec facultas prouidendi ſibi de omnibus bonis, nec voluntas deeſſet.

In tantâ aſſiduitate, contentioneq; laborum, quos in conferendis Confirmationis, & Ordinis, Sacramentis; ac præſertim conſecrandis Eccleſijs, altaribus, campanis, haud modicos eſſe conſtat; contingebat identidem, vt laſſum corpus viribus destitueretur, ac febriles pateretur alterationes. neq; tamen idcirco à cæpto opere deſiſtebat. Cumq; comites commiſeratione ducti hortarentur, vt non nihil interim quietis caperet, haud ſatis æquo animo videbatur excipere miſerentium voces. tum fiduciâ in Deum erectus dicebat: equidem ſuppeditabit mihi adhuc Deus vires. nec fiducia irrito euentu ſtetit. Breui enim ægreſcenti corpori, valetudo vigorq; redibat. Cùm ea res comitibus admirationem cieret, leniter increpitans eos, modicæ fidei arguebat.

Peragrando Diæceſim, ingreſſus erat Thomas regionem aſperis montibus, ac teſquis horrentem. Rogationum dies tum proximè imminebant. Hìc metuere comites, ne non ſuppeteret illis conueniens pro ratione temporis cibus, attentâ locorum conditione piſcinis carentium, eſum piſcium deſperauerant: palamque, quod in ſimili Apoſtoli ducebant: Quid hîc manducabimus? Reſpondebat Thomas verbis Domini: *Quando miſi vos ſine ſacculo, & perâ, nunquid aliquid defuit vobis?* Hiſce tum, & aliàs erigebat ſuorum animos. Ac ſanè, quod diſcipuli Domino reſponderant, nihil ſibi defuiſſe; hoc idem ipſi experti ſunt: tantâ eo loci nobiliſſimorum piſcium affluente copiâ; quantam nuſquam aliàs meminiſſent.

CA-

CAPVT V.

Deuotio erga Virginem Dei Matrem.

POſt Deum, erga Deiparam, eximiè affectus fuit: cuius vel ſola mentio pias lacrymas illi ciebat. Florebat tunc, ad ſacram Diuæ Barbaræ ædem, Aſſumptæ Deiparæ, Nobilium dicta, Congregatio: Sigiſmundi III. & Vladislai IV. Regum, Bernardi Maćieiowſki S. R. E. Cardinalis, Nunciorum S. Sedis Apoſtolicæ; plurimorum tam Eccleſiaſtici, quam ſecularis ſtatus Regni Senatorum, aliorumq; dignitatibus & officijs eminentium perſonarum, nominibus in eadem datis, & pietate inclyta. Eidem Thomas, quò ſtabiliùs cultui Deiparæ ſeſe manciparet; dato nomine; mirum, quantum ſodalibus egregiæ pietatis erga Deiparam, cæteræq; Sanctitatis exemplis præluxerit. Quare eum præoptabant, & quoad per occupationes id oneris ei ſubire liceret, præeligebant ſuæ Congregationis præſidem. Quater creatum, in Albo Congregationis reperio. Roſarium B. Virginis, quaſi aſſiduè manibus tractabat: ſeu domi ſeu in Eccleſia; ijs etiam cantatarum à ſe Miſſarum interſtitijs, quæ muſici concentus ſibi vendicant. Atq; ex hoc perfrequenti, perq; pio precatoriorum globulorum vſu profectum eſt, quod à pictoribus vulgò ſpecie orantis manibuſq; ad pectus compoſitis, corollam Beatæ Virginis tenens, ac veluti verſans, pingatur. Horariæ laudes, vulgò Officium B. V. nuncupatæ, quotidianum erant tributum, quod Dominæ ſuæ exactè pendebat.

Dies ex Eccleſiæ præſcripto Deiparæ cultui dicatos, præcipuâ traducebat veneratione: nullum ſanè prætermittebat, quin cum alijs pijſſimis obſequijs, tum cantatâ ſolenni ritu habituq; Pontificio Miſsâ, redderet celebriorem.

Loca, beneficijs potentiſsimæ apud omnipotentem filium Matris ſuffragatione obtentis celebria, non ſolùm ipſe peregrinationibus, donarijs, cæteroq; cultu proſequebatur, verùm

etiam in alijs eundem excitare, propagareq; ſatagebat. Myſlinicijs extat imago B. V. Sudore ſupra vim naturæ profuſo, impendentium regno malorum prænuncio, vt credebatur, indice, celebris. Gliſcente prodigij famâ, occaſionem Thomas promouendi cultus B. V. auidè arripuit, locum adijt, rem ſerio examini ſubiecit, miraculum probauit, Sacrificium incruentum ad imaginem palàm obtulit: clam donarium liberale pluteo Virginis ſubiecit. Quod cum nihilominus curioſior quidam actorum eius obſeruator Presbyter Religioſus aduertiſſet, admonendum Curionem putauit: veritus; ne oblatio argantea Sacrilegi auſus cuipiam præberet anſam.

CAPVT VI.

Deuotio in Cælites.

SAnctos, eorumq; Reliquias impensè venerabatur. & vt frequens ei erat in conſecratione altarium earum vſus, peculiari cautelâ, reuerentiaq; tractabat. Præcipua illi in æſtimatione, amoribuſq; fuit, Crux ſacris reliquijs grauida, olim inſigne Pontificiæ dignitatis, S. Caroli Borromæi. à quo donata Stanislao Hoſio S. R. E. nominatiſſimo doctrinâ & pietate Cardinali, ad Martinum primò Cromerum, in Epiſcopatu Varmienſi Hoſij Succeſſorem; tum ab hoc ad Paulum Dąbſki, Suffraganeum Cracouienſem; demum ad proximum Pauli Succeſſorem, Thomam Oborſki, peruenerat. Eam hoc tempore, tertius à Thoma in Suffraganei munere Succeſſor, eiuſdemq; nepos, ac virtutum æmulus, Nicolaus Oborſki; cum ob ipſorum ſacrorum pignorum, tum tantorum virorum, quibus in vſu fuit, Sanctitudinem ac venerationem, in theſauro Eccleſiæ Cathedralis aſſeruari voluit; non niſi pro ſolemnioribus actibus ad vſum Suffraganeorum promendam.

Quotidie manè, adibat Eccleſiam Cathedralem, eaquepropter ſtudio elegerat ad habitandum arcenſes ædes, templo pro-

pinquas.

pinquas. Atq; vt eſt, ea Baſilica Stanislai Martyris, &, qui cum raræ Sanctitatis opinione vixerunt, & deceſſerunt, Joannis Grot, Prandotæ, Cracouienſium item Epiſcoporũ, ſepulchris, alijſq; præterea plurimis, & nobiliſſimis Seruatoris noſtri, & Sanctorum Reliquijs inclyta, nunc hæc, nunc illa venerabundus adibat ſacra monumenta: prout ſpiritu deuotionis agebatur: cuius impulſu, non rarò ſe conſeſſu Collegarum repente ſubducens, ad aliquod ſacrorũ pignorum, genibus accidebat.

CAPVT VII.

Humilitas.

HActenus ſuperioribus capitibus proſecutus ſum, eas Thomæ virtutes, quæ peculiari ratione Deum ac Cælites reſpiciunt. Jam verò ex ijs, quæ hominis animum in ſe ad ſe, ritè componunt; nec tam alijs, quàm habenti proſpiciunt, meritò prima ſeſe offert, quæ eſt fundamentum cæterarum: ea ſcilicet temperantiæ pars, quæ modum appetitui excellentiæ ponit: & vulgò iam, ſolis, quoad ſciam, Chriſtianis vſurpato vocabulo, Humilitas appellatur. Virtus Diuinæ, & humanæ gratiæ conciliatrix, è cælo in terram cæleſtium donorum copiam euocans, ad ea capienda animæ dilatans ſinus, ac demum Spiritui ſancto, in corde hominis, quietiſſimam ac tutiſſimam præſtans ſtationem. Hac igitur ſpiritualium præcipuè commodorum tam feraci virtute, haud facilè dixerim, quantum præſtiterit, alijſq; præiuerit Thomas. Ex profundâ proprij nihili cogitatione orta, ac frequentiſſimis actibus, in habitum, & veluti in naturam verſa, congenita illi eſſe videbatur. Eam porro ipſe, factis ſemper magis quàm dictis exhibuit. Quæcunq; æſtimationem ſui parere poterant, nôrat conſtanti ſilentio tegere: laudes ſuas non ſolùm pronis auribus non excipere, ſed & laudatores auerſari: quidquid boni, ſtudio, ope, operâ eius effectum eſſet, Deo ex integro tribuere:

Eleemosynas liberales, quoad posset, largiri occultè, vt planè nesciret sinistra, quod faceret dextra: pauperes comiter affari; non à personis, non ab occupationibus vilibus abhorrere. Ipse cubiculum, ipse luto perlitos calceos, proprijs manibus purgabat: pueris interim sopore oppressis productiorem indulgens somnum: eò quòd diceret eos dormiendo potissimùm crescere. Non rarò, iam Episcopus, suas ipsemet sarciebat vestes. quod cùm in diuersorio quodam fecisset; (vestimentum quoddam humilius refecerat:) & acum commodatò ab hospite acceptam restituere oblitus, viæ sese dedisset: re, posteaquam aliquot milliaria iam confecisset, animaduersâ; continuò acum per famulum equitem remisit: ne vel minimum quid, penes se remaneret alieni. Minuta hæc cuipiam, aut etiam risu digna, videri possint; ijs præsertim; (vt quidam rectus æstimator rerum in simili ait:) qui in profanis historijs, euersiones Regnorum, excisiones vrbium, oppleta classibus maria, constratos cadaueribus campos, cruoris flumina legere assueti, dum huiusmodi facinora, velut sola magna, suspiciunt, quid aliud quam grandia scelera mirantur? Nam qui è disciplina Christi, veri æstimatores prodeunt; sole veritatis æternæ, puras eorum mentes desuper illuminante, nequaquam minimâ esse ducunt, quæ maximarum virtutum (vti hîc humilitatis & iustitiæ) effecta iuxta, ac documenta existunt. Sæpè minuta in superficie terræ auri ramenta, grandes intus reconditos thesauros indicant: & profani etiam indices, non minùs in subtilissimis operibus, quàm in vastis molibus, eximiorum artificum, & præstantiam agnoscunt, & celebrant encomia.

Cultus corporis, non rarò indicat, vel tumorem, vel modestiam mentis. Medius quodam modo erat Thomæ: vt nec squalore inusitato, nec exquisito nitore, hominum oculos in se conuerteret. Materies amictus Episcopalis, intra decorum status, infimi pretij. Serici pretiosioris vsum studio vitauit, quòd diceret Episcopum haud decere. Vidi præsentatam mihi ab Reuerendissimo eius nepote, sotannam; meritò inter sanctioris me.

ris me.

ris memoriæ pignora referendam, cum ob Sanctitatem viri, tum ob qualitatem materiæ, modeſtiæ indicem.

CAPVT VIII.

Contemptus honorum.

HVmilitatis matris glorioſa proles, teſtiſq; veraciſſimus, honorum contemptus, ſpecialiùs in Dei ſeruo enituit: quippe qui rariſſimo exemplo, quo omnem ambitioni ad ſe aditum præcluderet, votum emiſerat non admittendi vllas vnquam Eccleſiaſticas dignitates. quod quidem votum ſolo Deo conſcio factum, quâ occaſione poſtea patuerit, libet hîc attexere, ex Annalibus Congregationis Beatæ MARIÆ Virginis aſſumptæ, in Domo Profeſſa Cracouienſi Societatis JESV ad Eccleſiam S. Barbaræ, dudum erectæ. Librum hunc miles Suecus, expilando Domum Profeſſam, inter cæteram prædam rapuerat: atq; vt erat, & magnitudine & elegantiâ viſendus, multâ præſertim inauratione ſplendidus, redimendum Ciui Catholico obtulerat. Diſceptatum aliquandiu de pretio: ſecuri intentatâ minitari Suecus, in partes minutas ſe librum ſecturum, ni poſtulata pecunia numeraretur. Conuentum tandem de pretio, auctiore nonnihil, quàm primitus Ciuis obtulerat, verùm longè inferiore, quàm aut valor rei, aut cupiditas militis flagitabat. Demum, poſt aliquot annorum interualla, prætereunti fortuito, Sacerdoti Domus Profeſſæ, beneuolè à Ciue oblatus liber, ſuaui Diuina prouidentia opportunè diſponente, eo ipſo planè tempore, venit in manus meas; quo moliri hancce virtutum Thomæ enarrationem cœperam. quippe vix aliquot paginas leui contentorum animaduerſione euolueram, cùm incidi in titulum præfixum, hiſce diſertè verbis. (Inſigne demiſſionis animi exemplum, datum omnibus ab Perilluſtri & Admodum Reuerendo Domino Congregationis noſtræ Præfecto, dum Suffraganei & Officialis Generalis Cracouienſis honorem

 ſibi de-

ſibi delatum pro poſſe fugeret;) tum facti ſubſequitur narratio: quam vti diffuſiorem contractiore nonnihil adſtringo ſtylo.

Illuſtriſſimus & Reuerendiſſimus Antiſtes Cracouienſis Petrus Tylicki, vir magni iudicij, & vineæ ſibi diuinitus creditæ peruigil cuſtos, cultorq; perſtudioſus, cùm diu multumq; ſecum deliberaſſet, quemnam ſibi Suffraganeum & Officialem in locum defuncti deligeret, negotio Deo, per ſe, & Religioſos viros commendato; vtramq; dignitatem Thomæ Oborſki detulit. qui gratijs actis, reſpondit: ſe dudum firmiter apud ſe ſtatuiſſe, nullam dignitatem Eccleſiaſticam admittere: viuere ſe, porroq; victurum præſenti ſua ſorte contentum. Repulſam Antiſtes paſſus, iam aliò verterat curam. nec deerant, qui pro ſe vtramq; dignitatem ſolicitè ambirent. Sed cùm, Deo ita ordinante, variarum interuentu circumſtantiarum, diu nihil fixum ſtatueretur, nec vltra conatum res procederet; factum eſt; inſtinctu, vt creditur, Dei: qui lucernam hancce nequaquam ſub modio latere, ſed in candelabro dignitatis Eccleſiaſticæ expoſitam omnibus lucere voluit: vt Antiſtes priſtinas cogitationes, ſtudiumq; reſumeret. Itaq; validum ad expugnandum Thomæ animum arietem adhibet; directorem conſcientiæ eius. Is erat Pater Fridericus Schembekus Societatis JESV Theologus, idemq; Pater dictæ nobilium Congregationis, vir propriæ iuxta, & alienæ perfectionis perſtudioſus: tractatione armorũ Spiritualium, præcipuè exercitiorum S. Ignatij, inſtitutione ſpirituali iuuentutis, crebris inde animarum lucris celeberrimus; vt vulgò appellaretur, vernaculo quodam vocabulo, *lapiduſſa*, quod Latinè venatorem ſeu aucupem animarum verteris. Is igitur ponderoſis rationum momentis, Thomam aggreſſus, preſſiùs inſtitit, ne dignitates ab Antiſtite, ſolo maioris Eccleſiæ boni intuitu oblatas, defugeret; neue eas, vt honores, ſed vt onera pro maiore Dei gloria portanda ſubiret; demum religione tangeretur, ſi Deo legitimè per Superiorem vocanti, reſiſteret. Ad iteratum, de quo iam minimè cogitabat, inſultum, exhorruit Thomas. Tum collecto animo, ne

mo; ne te, inquit, pluribus occupem, teneamq; suspensum discursibus; scito me, emisso voto, omnem mihi aditum ad Ecclesiasticas dignitates praeclusisse: Christi, in honorum fugâ, vestigijs velle insistere; ab Creatore in caelo, quàm à creaturis in terra, honoribus exornari malle. quare missum se omnino faceret, nec in persuadendo frustra desudaret. Contra P. Fridericus, gnarus; quantum totius amplissimae Diaecesis interesset, talem Suffraganeum & Officialem nancisci, non ideo vrgere destitit. Ex grauiorum Doctorum sententiâ, haud tenere votum in talibus circumstantijs: quorum auctoritati si acquiescere nollet; posse & debere in melius commutari: in labores scilicet, quos Suffraganei Officium in tam amplâ Diaecesi secum ferret, & plurimos & maximos. Non esse proinde, quod conscientiae suae metueret; esse verò; si Deo vocanti resisteret. Hominem tenerrimae conscientiae, religione iniectâ maximè perculsum, mensem circiter deliberatio tenuit. Donec missis ad singula caenobia eleemosynis, Deoq; per homines Deo dicatos consulto, vix tandem Theologicis rationibus, authoritati directoris propriae conscientiae, legitimae potestati, ac per eam Deo haud dubiè; (vt post effectus abundè mOnstrauit,) Deum quodammodo propter Deum relinquens, manus dedit. Haec ex Annalibus Congregationis, cuius tunc praefectum agebat. Et verò; solo tum maioris gloriae Diuinae studio, id oneris Thomam subijsse; constans postea, eminentiorum etiam & opulentiorum dignitatum neglectus, luculenter docuit. Nam & Episcopatum Chelmensem, & opimam Clarae tumbae Abbatiam, cùm Constantiâ, Reginâ fauorem & operam suam apud Sigismundum III. magnum virtutis aestimatorem, deferente, nullo negotio obitinere potuisset; adduci non potuit, vt vel vno digito in eam curam incumberet. deniq; rarus honorum, opumq; contemptor, vnico duntaxat beneficio quoad vixit, contentus fuit.

CAPVT IX.

Patientia.

COgnata humilitati patientia, & aliarum lapis lydius virtutum, quàm præſto ſemper fuerit Thomæ; ad omnes iniurias, & incommoda ſuperanda; editis ab ipſo heroicis eius exemplis luculentiùs conſtabit. Agente adhuc in viuis Thoma, vir primæ inter Perilluſtres Collegas auctoritatis, Eraſmus Kretkowſki Archidiaconus Cracouienſis, inſignia complura virtutum Thomæ, ac præcipuè humilitatis, ac patientiæ facinora demirans, ac dilaudans, id quoq; inter alia, me audiente retulit. Collato pluribus, in cuiuſpiam vici Eccleſia, Confirmationis Sacramento; vaſiſq; ſacris arcæ, arcâ currui impoſitis, currum iam aſcenſurus erat, cùm ſuperuenit mulier, poſtulans tingi Sacro Chriſmate. Iuſſit ille mox arcam cum ſacro apparatu curru deponi. Enimuero famulus id indignè ferens, arcam, eo impetu ex curru eiecit, vt ſacer apparatus per terram paſſim ſpargeretur. : tum conſcenſo equo, bombardâq; exonerata, furibundus abijt. Patienti Thomas, tranquilloq; animo, vecordem famuli proteruiam ferens, ad colligendum proprijs manibus apparatum, ſe contulit : nec niſi adminiſtrato mulieri Sacramento, viæ ſeſe dedit.

Erat Thomæ ab obſequijs ſacris Presbyter, cuius nomini aliàs non ignoto parco. Is animi impotens, moribus aſper, verbis mordax, quibus non verborum aculeis, Epiſcopi heri vtiq; ſui, exercebat patientiam? Qualis tu mihi, aiebat, Epiſcopus? nomine tantùm non re : titulum habes non vitulum : tum admiratione irriſoriâ, exagitans cognomen Oborſcij à ſtabulo dictum : atqui pecora, inquit, in ſtabulis naſcuntur. Hæc & huiuſmodi alia, ſpiritu Bricciano, Presbyterum effutientem, excipiens Epiſcopus ſpiritu Martiniano, non indignationem prætulit : non aſperius regeſsit verbum : factus tanquam non audiens, & non habens in ore ſuo redargutiones.

nes.

nes. Sanè pro poteſtate, quâ pollebat herili, potuit tam in famulum quam in Presbyterum, condignis pænis animaduertere, niſi cedens improbitati, patientiæ maluiſſet, quàm potentiæ præbere documenta. Caſus; qui non citra famulorum culpam cum periculo vel damno Dominorum incidentes, multam alijs bilem accendere ſolent; clementer ſedatèq; ferebat. Euerterat aliquando Auriga tanto impetu currum; in planâ (vt omnibus videbatur) via; vt ex quatuor ferreis fulcris, teſtudinem lecticæ ſuſtinentibus, vnum quidem frangeretur, reliqua curuarentur. Iaculatus alius quiſpiam verborum fulmina, oſsifragium aut ſæuos ictus minatus fuiſset: vel etiam ſubitam iram, in diram acuiſſet lanceam: at Thomas, verba duntaxat aliquot lepidè prolocutus, quibus indignatio Comitum in aurigam coorta ſedaretur; mos tibi eſt, inquit, latum collare ad pallium requirere, currum autem neſcis bene regere.

In Conuentu Canonicorum, ſtatis diebus cogi ſolito, qui vulgò Capitulum vocatur, is qui ei tunc præerat, vir cæteroqui laudatus, neſcitur ex qua cauſa, irâ aduerſus Thomam ſumptâ, futili prætextu vehementiùs inſtiterat, vt ab concilio interim faceſſeret; ne verbo quidem obnitens paruit Thomas, iamq; ex conſeſsu abibat: verùm præcipui Collegarum, rei indignitate commoti, modeſtè pariter & cordatè obſtitêre: ſibi quoq; ſi ille abiret, abeundum cum eo fore, profitentes. Quâ erat ſimplicitate, moribuſq; ad normam ſeculi minimè exactis, patiebatur nonnunquam à nominatis etiam viris, ſed ſui diſſimilibus, ſcommata & reprehenſiones: conſtanti patientiâ, animiq; æquitate, tolerabat talia: non indignari, non repungere, non expoſtulare cum inferentibus iniuriam, non apud alios conqueri, ſilentio deniq; & obliuione omnia tranſmittere, perpetuum illi fuit. Quæ res eò maioris apud Deum meriti, maiori hominibus admirationi, ac internæ eius perfectionis illuſtrius extitit argumentum, quo prædominante bile feruidius Thomæ ingenium natura erogauerat. vt non niſi peruigili cura, aſſiduo luctamine, certaminibus iuxta & victorijs

plurimis,

plurimis, ea ipſi, patientis quorumlibet aduerſorum eventuũ animi, ſancta habitudo conſtiterit.

CAPVT X.

Magnanimitas.

CVM præſtanti modeſtia, & humilitate inerat Thomæ coniuncta par animi magnitudo: Sapientiſſimo donorũ ſuorum largitore, ac in excolendis, ornandiſq; animabus ſummo artifice DEO, contrarias etiam in ſpeciem virtutes (neq; enim re ipſa aut ſunt aut eſſe poſſunt contrariæ, alioqui virtutes non eſſent;) humilitatem, inquam, & magnanimitatem, ita artificio gratiæ ſuæ attemperante, vt neutra ſeruo ſuo deeſſet, & altera alteri minimè obturbaret. Cætera, vt ſupra memoratum, egregiè humilis, tunc præcipuè celſitatem animi exercebat, cùm de honore DEI, aut immunitatibus Eccleſiæ ageretur. Tunc enimuero non perſonas reſpiciebat, non vultus potentium reuerebatur. Et quamuis edomitos haberet affectus; neque eos vltra præſcriptos à ratione terminos euagari ſineret; nihilominus cùm res poſcebat, non ſecus atq; accipitres aut canes immittebat, in ſontes & elatas mentes. Documenta magnanimitatis eius aliqua promo.

Vir quidam genere prænobilis; verùm vnus ex ijs, de quibus Pſaltes; *non propoſuerunt Deum ante conſpectum ſuum, Pſal. 53.* &, *non eſt timor Dei ante oculos eorum; Pſal. 13.* is inquam DEVM cupiditati ſuæ poſtponens, Virginem; ſtudio caſtitatis nuptias ipſius declinantem, eaq; de cauſa arctiore votorum vinculo, obſequio Dei ac Religioſæ vitæ nuncupatam; portâ monaſterij nitrato puluere, eiectâ, ſacrilego auſu raptam, inceſtis nuptijs copulauerat. Vehementer tam enorme ſcelus commouit; cùm ſecularis, tum præcipuè ſpiritualis ſtatus homines. Quid ille non dixit? quid ex ſua parte non egit? ne impunitas ſceleris teterrimi exempli, eſſet alijs illecebra peccandi. Multatus ille quidem erat grauiſſimis pænis, Eccleſiaſticâ ſimul & ciuili proſcriptio-

ſcriptione; at cùm cognatus eius, potentiſſimus procerum, honori familiæ conſultum volens, non parum pro eo laboraret, & apud Summum Pontificem, ad Eccleſiaſticam cenſuram; & apud Rempublicam, ad infamiam tollendam; Thomas tantum crimen indignum præproperâ indulgentiâ ratus; nequaquam reſpiciens vultum potentis, magnâ libertate palàm inuehebatur in eum; aduerſus quem, propter formidandam omnibus potentiam, vix aliquis etiam Magnatum hiſcere auderet.

Vt eſt licentia militaris, abſentibus præſertim Ducibus; haud modicis iniurijs & damnis miles in ſtatiuis agens, bona quædam Eccleſiaſtica afflixerat. Re cognitâ, ac plurimùm ſuper pauperes ſubditos miſereſcens Thomas, acres mox, ad Supremum exercituum Regni Ducem, exarauit literas, quibus immunitates violatas, pauperes oppreſſos, grauiſſimè conqueſtus, cenſuras inſuper Eccleſiaſticas, & vindictam cæleſtem Duci intentauit. Metuens porro famulo literas deferenti; ne ab homine vehementis naturæ aliquid pateretur; iuſſit, redditis per alium literis, nullâ ibidem factâ morâ, reditum maturare. Bene ea libertas, Eccleſiaſtico viro digna, ceſſit Thomæ. Nam tametſi Dux, lectis literis, non leue commotioris animi indicium dediſſet, requiſiuiſſetque, quiſnam attuliſſet literas; vt erat tamen non virtutum minùs, quàm victoriarum ex hoſtibus reportatarum, laude præcellens, tum de inſigni Sanctitate Thomæ vulgatiſſima opinione imbutus, victor & ipſe ſui, facto ipſo perbeneuolè reſpondit: cùm ex bonis Eccleſiaſticis militem faceſſere confeſtim mandauit.

Ab obitu Epiſcopi Cracouienſis, adminiſtrabat Thomas Epiſcopatum. Succeſſor Epiſcopi duntaxat nominatus, vir Primæ in Regno authoritatis, non acceptâ ab adminiſtratore expreſſa licentiâ, vſurpauerat nonnullam ſpiritualem functionem, quæ ei necdum de iure competebat. Non dubitauit Thomas ex eo percontari, quanam poteſtate id feciſſet. Reſpondente; factum â ſe in ratihabitione: feſtiuè iuxta ac liberè Thomas, quid ſi inquit Diabolus non intelliget, quid ſit ratihabitio?

Quidam è Clero non poſtremæ notæ, obuium fortuitò Thomam ſalutare ambiebat. Retraxit dexteram Thomas : negans ſe id ei officij præſtare poſſe, quoad vinculo excommunicationis teneretur : tum vt quamprimum exſolui curaret ; grauiter admonuit. Atq; hæc cordata agendi ratio, vt vulgò cunctis nota, animiſq; præcepta, citra aſperitatis notam, offenſamuè cuiuſquam, perpetua illi in ſimilibus occaſionibus fuit.

CAPVT XI.

Mortificatio.

QVantum ad animi comparandam, augendam, tuendamq; puritatem conferat, ſeuera in carnem rebellem animaduerſio : & exemplis Sanctorum, & verò, magiſterio Diuini ſpiritus, edoctus Thomas, mortificationem Chriſti, iugiter in corpore ſuo, caſtigans illud, & in ſeruitutem redigens, portauit. Frequens illi cilicij vſus, qui interdum motu corporis, quaſi moleſtum ſenſum excutere nitentis, alijs ad id magis quàm ipſomet, aduertentibus, prodebatur : flagellis in ſe attrociter ſæuiebat. Ea omnia incommoda, quæ longæ peregrinationes ſecum ferunt, pari & ſubijt alacritate, & conſtantiâ tolerauit. Nam vrbem, limina Apoſtolorum viſendi, cæteræq; pietatis causâ, bis pedes adijt. Egreſſus Cracouiâ, cum triginta peregrinationis ſocijs, cum quinq; dumtaxat comitibus, Romam attigit : reliquis, ſiue quòd corporis ſeu quòd animi impares vires, attuliſſent, celerantem aſſequi non valentibus. Itaq; intra trimeſtre ſpatium, totam peregrinationem obijt : cùm Romæ tres integras hebdomadas, commoratus fuiſſet.

Lectus illi palàm decenter ſtratus, ad ſingularitatis notam euitandam, non ad ſomnum capeſſendum : neq; enim in eo vnquam decubuit : ſed ordinarium ſtratum ipſi erat, ſaccus rudi tela, fartus ſtramine, quem quoties Diæceſim obibat, aliuduè faciebat

faciebat iter, vacuum circumferebat. Is in diuersorio, vbi pernoctaturus erat, stramine aut fœno implebatur, eratq; plumarum loco: quanquam id quoq; genus strati, cùm ei molle videretur, in scamnum vel humum, lassum reclinabat corpus. In quodam diuersorio à patrefamilias curiosiùs per foramen ostij, quid Thomas ageret inspiciente, obseruatus est, posthabitâ lecti commeditate, in terram se tenui duntaxat tapete instratam, abiecisse. Mensa pro conditione accumbentium non illiberalis; intra tamen limites modestiæ. nec solùm ipse studebat temperantiæ, verùm etiam cauebat studiosè, ne conuiuis quos tractabat, excedendi in potu præberet ansam. Itaq; quoties caritatis mutuæ conciliandæ, augendæq; gratiâ; excipiebat mensâ Perillustres Collegas; suppeditabat vinum præstans pro dignitate personarum: in certâ tamen singulis mensurâ, quæ & excessum arceret, & corpori, animoq; recreando satis esset. Quod & ipse gratiosè faciebat, & conuiuæ accipiebant iucundè, festiuis interim iocis ludentes, in eam admetiendi vini solicitudinem. Ludos, quibus alij nonnihil otij, saluis decori legibus, impendunt animorum à curis laxandorum; fallendi temporis gratiâ; nec ipse vsurpabat: nec ab alijs, vbi periculum adesset Diuinæ offensæ, vsurpari domi suæ sinebat.

CAPVT XII.

Castitas.

NEmo erat, qui in materiâ castitatis, sinistri quidquam de Thoma proloqui auderet: præcellente Sanctitatis opinione, tenues etiam suspectiones depellente: quam opinionem factis asserebat. Solus in conclaui interiore capiebat quietem: nemine etiam epheborum, qui ad obsequia præsto esset, admisso. Inuitatus à Magnate quodam ad conuiuium, posteaquam aduertit; matronam quandam melioris formæ quàm famæ, eidem mensæ accubuisse, negauit ad eam mensam locum

locum sibi esse. Retinente comiter Magnate, conuiuis ad latus assitis, egressum negantibus, per calcatam mensam ab dedecoro sese eripuit consessu. Erat Thomæ perpetis martyrij instar, morbi genus quoddam: medici Dysuriam appellant. Hæc verò in postrema ægritudine, ita inualuerat, vt ad suprema eum deduxerit. Varijs tentatis remedijs, nec quidquam proficientibus, obtulerat operam suam non nemo chyrurgorum, spondens, se beneficio certi instrumenti amotis obicibus, vijsque laxatis, prægrauante retento humore, naturam leuaturum. tametsi licitum remedij genus, erat tamen arduum, nec satis certum, & pudibundo homini valde contrarium. Quid plura? præoptauit Thomas potiùs mori, quàm vim verecundiæ suæ incerto euentu inferri.

CAPVT XIII.

Labores.

DE his vtiqne compendio (quis enim omnes recenseat?) in præsentiarum loquimur: quos cultu Diuino promouendo, salute plurimarum animarum procuranda, triginta præsertim annorum, quibus munere Episcopi functus est, curriculo exantlauit. Itaq; citra exaggerationem ausim dicere; paucos admodum nunc cultores vineæ Christi reperiri; qui cum Thomâ, magnitudine, assiduitate, tolerantiâ laborum, ex æquo certare possint. Porro, ad capessendos labores, etsi præcipuè maior Dei gloria, salus proximorum, ratio officij animum eius incitabant, non minimum tamen calcar addebat, memoria voti quondam emissi de non admittenda vlla dignitate Ecclesiastica: quod quia commutatum sibi reputabat in laboriosas Suffraganei functiones, religione se teneri arbitrabatur ad eas quàm exactissimè obeundas. Præcipuorum laborum numerosam seriem; in Diario eius adnotatam, ac Epitaphio, quod in Basilica Cathedrali extat, summatim insertam, lectori de verbo ad ver-

ad verbum excerptâm, appono. Ordinationes ſacras fecit, CLVIII: quibus Presbyteros creauit, MMCLXXXV. ſacrauit Eccleſias CXLIII. Altaria fixa DCCV. Altaria portatilia M. Calices MDCCLVII. Conſecrauit Epiſcopos VI. Qui nouit quàm operoſæ ſunt huiuſmodi functiones, non negabit vtiq; Thomam ſeruiuiſſe Chriſto vſque ad defatigationem. Neque ſolùm in virili ætate, ſed etiam prouectâ, atq; ad extremam vergente, ſtrenuè & mirâ alacritate, dicta munia exequebatur. Neq; hæc ſolum officij ſui propria, ſed etiam ad alia anteceſſoribus ſuis inſueta, ſpiritu actus Apoſtolico, ſeſe extendebat. Enituit id potiſſimùm in Apoſtolicis totius Diœceſeos peregrinationibus: quas quo zelo, diligentià, lucrorum ſpiritualium ſiti pariter & prouentu obierit; ſequenti capite explicatiùs proferã.

CAPVT XIV.

Zelus animarum.

IS enimuerò, cùm aliàs in totâ vitâ; tum præcipuè enituit, in luſtrationibus Diœceſeos (veriùs miſſiones Apoſtolicas dixerim) quibus vix quidquam in tota eius vita illuſtrius extitit. Fuerunt illæ, planè ſpectatiſſimum virtutum eius theatrum: officina meritorum: campus bene de proximis merendi ampliſſimus: quo Thomas, totis laxatis caritatis habenis, in ſalutem plurimarum animarum irrequietus ferebatur. Quod nemo ante factitauit; obibat Diœceſim: ampliùs quàm mille parochias complectentem: id quod faciebat, bis ſingulis annis: tres integros menſes, vnicuiq; impendens miſſioni. Porro, talium miſſionum, hæc ratio, ordo, ſubſidia fuêre. Ducebat ſecum ſemper, quatuor Presbyteros: duos è Societate IESV: quorum functio perpetua erat, pænitentibus aures dare: concionari: rudes, fidei & morum doctrinâ, tum in Eccleſijs publicè, tum in domibus priuatim imbuere: nodos conſcientiæ reſoluere; diſcordes in mutuam gratiam reponere: diſſidentes

in religione Orthodoxæ Ecclesiæ restituere. Duo alij, domestici eius erant: vulgò Capellani dicti; quos morum integritate & doctrinâ, cæterisq; talentis peridoneos, ad similes deligebat functiones: & obligatos esse; adiectâ hacce disertè, cùm eos ad obsequia reciperet, conditione; volebat. Hi quatuor erant, Apostolicarum eius peregrinationum perpetui comites: ordinarij laborum socij: & in visitatione parochiarum, velut auxiliaria manus: ad suppetias Curionibus ferendas, ordinata. Cæterùm præter hanc ordinariam manum; alij quoq; ex vicinis pagis & oppidis Sacerdotes, famâ aduentus Thomæ, velut classico exciti, ad præstitutum visitationis (quæ erat instar magnæ celebritatis) tempus, frequentes adesse solebant: quò, in partem laboris venirent: in confessionibus populi concurrentis maximè excipiendis: vt suo loco referam. Duabus ante septimanis, quàm vnamquamq; adiret Ecclesiam; præmittebat per famulum patentes literas: quibus publicè in Ecclesia ex suggestu lectis, inuitabatur populus ad percipiendum Sacramentū Confirmationis: præuiamq; exemologesim. Monebantur præterea Dynastæ locorū: quò subditis pro eo tempore immunitatem à consuetis laboribus concederent: quod quidem illi perlibenter faciebant; neq; solùm Catholici, sed (quæ erat opinio Sanctitatis de Thoma) etiam Hæretici. Quare ad stuporem numerosissimus confluebat populus: Parochis ipsis admirantibus, tantam frequentiam; quantam aliàs in solennissimis etiam festis cernere, haud sibi contigisset. non solùm Ecclesiam, sed & cæmeterium confertim implebant. Conspectu tantæ multitudinis, plurimùm delectatus Thomas, continere oculos non potuit; quin internum gestientis animi gaudium, prorumpentibus lacrymis testaretur.

Per eundem famulum, præmittebat pecuniam, suæ & suorum sustentationi necessariam; maiorem vel minorem; pro numero dierum; quibus in rem cuiusq; Ecclesiæ commorari eum necesse erat: qnippe nolebat Parochos vllo grauari sumptu, & si qui opulentiores renuebant accipere, ferebat ægrè; ac solito

iam

iam tristior assidebat mensæ: denique in discessu clam suppositam relinquebat Curioni pecuniam.

Vt primùm quampiam Ecclesiam adijt; nullâ interpositâ morâ, solita munia aggrediebatur: atq; inprimis Sacramenti Confirmationis administrationem: cui puæludebat semper, accommodato ad præsens negotium sermone, de naturâ, dignitate, effectibus Sacramenti: id quod vel ipsemet faciebat; simplici quodam, naturali, ingenuo, citraq; affectatæ orationis fucos modo: vel per aliquem è duobus, quos secum ducebat, Societatis Presbyterum. Intento Episcopalibus functionibus Thomâ; familiares interim eius, tum alij, tum qui ex viciniorius Parochijs ad constitutam visitationis diem frequentes aderant Presbyteri, per exedras, in templo & cæmeterio dispositas, distributi; toti erant in audiendis Confessionibus pænitentium: quorum tantus erat numerus, vt à summo mane (vix datâ sub meridiem reficiendo corpori aliqua quiete) ad mediam noctem, non raro producerentur. Attendebat ipse, ne quispiam ab excipiendis confessionibus distraheretur: ideoq; ipsemet administrabat Eucharistiam: quanquam cùm per alias occupationes liceret; dabat & ipse aures confitentibus. Laborem vix tolerabilem, non parum expeditiorem, reddebat, prævia diligens, Cathechistica institutio: ita vt pænitentes ad Confessarios non accederent, nisi priùs in mysterijs fidei Christianæ, præceptis Dei, modoq; ritè confitendi, ac communicandi instructi.

Jam verò, Sacramentum Confirmationis, quò expeditiùs administraret, curabat confirmandos in duos distribui ordines: quam longa erat Ecclesia, protensos: inter quos medius incedens; ac ad singulos accedens; conferebat Sacramentum: Sellâ Episcopali interim vacante. adeo oblitus propriæ tũ commoditatis, tum dignitatis; nonnisi populi vsibus seruiebat.

Deniq; libet hîc adextere, quæ de magnitudine zeli Thomæ, oculatus gestorum eius testis, Pater Valentinus Sophronius, hisce perscripsit ad me verbis: Tolerabat Antistes Laodiciæ opprobria: rerum defectum: cæli iniurias: animabus Deo reconcilian-

conciliandis intentus, calcabat fimeta: tuguria squalida ingrediebatur: vt interroganti quidnam illic ageret; respondere potuerit; gemmas ex stercore colligo: animas, inqnam, pauperum, miserorum hominum, pro quibus mercator non insipiens, ipsa vtiq; Sapientia, Filius Dei, pretiosissimum Sanguinem, vitamq; ipsam impendit. Hinc fortasse proficiscebantur illa oscula, terræ; seu in campis seu in templis, frequenter ab eo infixa: quibus (vt credere fas est) Deum adorando; vel Numinis auxilium implorabat: vel custodes hominum Angelos salutando: eorum simul opem postulabat: vt se suosque cooperatores, in animabus Christo Domino lucrandis, adiuuarent. Eundem zelum testabantur lacrymæ: quæ erumpebant ex oculis eius, tam in itineribus quam in colloquijs ad mensam: cùm aliquid notabile de lucris animarum per exomologesim factis narraretur. Ex hoc zelo, & amore erga animas, tantum illi inerat studium conuertendi ad Deum proximos; vt cùm necessitas postularet, ipsemet confessiones vulgi exciperet, & propter instructionem rudium, libellos secum circumferret: ac deniqúe, singulis diebus, à meridie ad populum verba faceret, de Sacramento Confirmationis & pænitentiæ: tantâ constantiâ, vt si quando plures non adessent, præsertim cùm iam è loco ad locum seu ad Ecclesiam aliam transeundum erat, tribus etiam hominibus doctrinam salutiferam instillaret. Hæc his ipsis verbis P. Sophronius. Ex quibus alijsq; supra allatis, plura eiusdem generis colligere licet: quæ hîc breuitatis studio omittuntur.

CAPVT XV.

Misericordia & liberalitas in pauperes.

SVper miseros, pio miserationis affectu, intimè commouebatur. Eum verò non verbis solùm, sed & lacrymis, demum re ipsa, submistrandis scilicet leuandæ miseriæ subsidijs,

ſidijs, teſtatiſſimum reddebat. Quoties è domo prodibat, ſtipem manu ſua largiebatur: nemine pauperum præterito: qui proinde frequentes, & ſequebantur, & occurrebant eunti: certi ſe Eleemoſynâ non fruſtrandos. Cùm alios Ordines Mendicantes, tum Societatem IESV, cuius obſequijs ad ſuum profectum & aliorum ſalutem promouendam vtebatur; peculiari beneficentiâ proſequebatur. In Domum Profeſſam vti ex inſtituto mendicam; abſq; vllo bonorum immobilium, cenſuumuè ſubſidio, ex meris viuentem eleemoſynis; impenſior eius liberalitas extitit. Cùm alijs temporibus, tum præcipuè pro feſtis ſolennioribus, modò pecuniam vſibus templi vel domus neceſſariam, occultè quidem, quoad poterat, tribuebat: modò villanæ munera gazæ, grandes frumenti aceruos, ac copioſum alitum domeſticorum numerum, inferri in domum curabat. Hoc verò, beneficentiam eius faciebat gratioſiſſimam: quòd non expectabat, vt ab eo leuamenta inopiæ peterentur; ſed vltro, non rogatus tribuebat: præueniens etiam neceſſitates: ac per hoc modeſtiæ pudoriq; conſulens eorum, quos quantùm egeſtas impellebat ad petendum, tantùm, vel ampliùs verecundia retrahebat. Occupatus aliquando luſtrandâ pro more Diæceſi, conſuetas, ſolito tempore non dederat Domui Profeſſæ eleemoſynas: tarditatem redux compenſauit abundè liberalitate: miſſis, per vnum è noſtris laborum Socijs, quadringentis florenis.

Inerat Thomæ perrara mortalibus virtus, pecuniæ contemptus: qui vel maximè in ſubitis piorum operum occaſionibus enituit. Debebat ei Collegium S. Petri, aliquot centena florenorum. cùm iam tempus reddendi appeteret; conueniens eum P. Procurator Collegij, Lucas Gladiſſius; fatemur, ait, nos debere: atqui reddere non poſſumus, niſi veteri monetâ: quænam, (ait ille) hæc moneta? reſpondit Pater: Deo gratias Reuerendiſſime. tum nihil moratus Thomas; Bona, inquit, eſt moneta; eam proinde accepto libens. Miſto admirationi gaudio, ex tam ſubito, tamq; liberali reſponſo geſtiens Pater,

 pari

pari admiratione & lætitiâ, domum inopiâ pressam compleuit. Eodem Christianæ miserationis affectu, duo millia florenorum pauperibus subditis remisit. Neq; solùm in præsens, piam prolixè exercuit liberalitatem : verùm etiam in secula postera transmisit : quippe experientiâ doctus, quantum ex lustratione Diæcesis, quotannis, vt supra dixi, à se fieri solitâ, spiritualium lucrorum in vniuersam Diæcesim, promanaret; quamq; innumeris ea functio Apostolica, Spiritualibus, præsertim misericordiæ redundaret operibus; quò hoc tantum bonum perpetuum esset; neuè successores eius, aut inopiâ ab Diæcesi obeundâ præpedirentur; aut Parochos grauarent; viginti millium summam, in perpetuum locauit censum : quo scilicet annuè percepto, & ipsimet in dictis lustrationibus commodè sustentarentur, & ad lustrandum obligatos se esse intelligerent.

Id verò in Thoma mirandum videtur, quî in tali mediocritate redituum, vt pote vnico beneficio, eoq; non prædiuite contentus, non solùm consuetis, vel per occasionem incidentibus, velut inexhaustâ pietate tribuendis eleemosynis; sed etiam stabilibus fundandis, par esse potuerit. Atqui huius rei non vna causa assignari potest. Prima & potissima; benedictio Dei; *potentis*, vt Apostolus ait, *omnem gratiam abundare facere in nobis, vt in omnibus semper omnem sufficientiam habentes, abundemus in omne opus : bonum sicut scriptum est : dispersit dedit pauperibus, iustitia eius manet in seculum seculi.* Neq; enim, aut verax mentitus est; cùm dixit; *Date & dabitur vobis* : aut benignissima illa, ac beneficentissima natura, perennis omnis copiæ fons, patitur se liberalitate nostrâ vinci : quin potiùs quidquid pauperibus datur, sibi datum reputans, multiplicato fenore redhibet, attestante per Salomonem Spiritu sancto : *fenerатur Domino, qui miseretur pauperis.* Hac solâ, licitâ, piâ, sanctâq; vsurâ; hoc laudabili fenore, velut quæstuosissimâ vsus arte, abundabat Thomas in omne opus bonum. Verùm quia prudens illud sapientis ethnici pronunciatum; cum Deo manum moue; non apud Ethnicos solùm, sed etiam apud Christianos,

ſtianos, veritatis locum tenet; aderat Thomæ, in ſubſidium melioris fortunæ, cùm diligentia, tum induſtria, in tractanda re æconomica; ita quidem; vt non vſui ipſius, vnioniq; cum Deo, non tranquillitati animi obturbarent. quod ſanè, ſeruis Dei, aſpirante gratiâ eiuſdem, haud ita difficile præſtitu eſt: dum omnia per diem agitanda, partim generali pro tota die, partim ſpecialibus ad ſingulas actiones adhibitis propoſitis, ad maiorem Dei referunt gloriam: atq; in medio etiam occupationum, denſo agmine incurrentium, tumultu, in minimis pariter & maximis negotijs, ad eum pro orationem recurrunt: ſine quo nec maxima nec minima ſubſiſtunt: adeo, vt ipſa tractatio temporalium, ſit ipſis materia agendi cum Deo. Quod vel maximè propter eos dictum velim; qui inopiæ ſpiritus, curam rerum temporalium obtendentes, negant ſe, mole terrenarum occupationum obſtante, in Deum & cæleſtia, oculos mentis intendere poſſe. Quod ſecus ſe habere; frequens experientia, & Sanctorum exempla, docent. Nam priſcis Eremicolis, ſolenne fuiſſe legimus: manuali labori iungere orationem: & manibus quidem laborabant, corde autem, quæ ſpiritus erant, voluebant. Quid tam occupat, & ab alijs cogitationibus auocat animum, quàm cruentum negotium, pugna ſcilicet confligentium in bello; vbi ſpes, metus, cupiditas, ira, raptant in diuerſa præliantium animos? Et tamen, de acerrimo bellatore Juda Machabæo, & pugnaciſſimis eius militibus, diſertè teſtatur Scriptura: quòd in feruore conflictus, mentes ad Deum eleuatas habuerint: *manu quidem*, ait, *pugnantes ſed Dominum cordibus inuocantes.* Haud prætererim hîc, admirabile illud organum Spiritus Sancti, Magiſtrum virtutum omnium meritò appellatum, Thomam de Kempis: cuius mihi vitam legenti, non ſemel incidit illa cogitatio, quonam pacto officium Procuratoris ſeu Præfecti œconomiæ totius monaſterij; vtiq; munus, vt temporalium curarum plenum, ita diſtractionum feraciſſimum, vel ſuſcipere voluerit: vel potuerit ſuſtinere: vir cæteroqui Deo plenus, ac

tantæ vnionis vſuſq; cum eo; quantum luculentiſſimè indicant, cùm alia non pauca ſpirituali eruditione grauida volumina, tum præcipuè illud nunquam laudatum ſatis, quod titulo; De Imitatione Chriſti, prænotatur. Cuius quidem libri; mole modici, virtute maximi, dum vim, efficaciam, vtilitates cogitatione perſequor, finem mihi æſtimandi eius, laudandiq; inuenire non videor. Eſt, meritò dixerim, ſpiritus Chriſti medulla: cæleſtium ſenſuum armarium: armorum ſpiritualium promptuarium: calcar virtutis: fomentum ſanctitatis: prouectio perfectionis: ſuaue animæ eſurientis iuſtitiam pabulum: afflictæ ſolatium: quies turbatæ: perfugium tentatæ: labentis fulcrum: anchora fluctuantis: fida ſtatio periclitantis: deniq; feliciſſimum, ac tale (quod ſciam) ſub ſole vnicum, Euangelicæ, cæleſtis magiſtri IESV Chriſti, doctrinæ, compendium. Verùm dum hæc impetu quodam calentis animi fundo; ſentio me ſenſim delabi ad ea; quæ metas propoſitæ materiæ excedere videri poſſint. Igitur ad Thomam Oborſki redeamus. Inde enim ſumpta digrediendi occaſio, quòd Thomas Oborſki, quò pijs largitionibus ſufficeret: haud ignauam rei œconomicæ nauabat operam: citra quidem detrimentum ſpiritus: vti; cùm alij plurimi vitæ Sanctimonia conſpicui, tum deditiſſimus alioqui rerum diuinarum contemplationi, Thomas de Kempis: ad quem vbi ventum eſt, ac ad diuinum eius De Imitatione Chriſti partum, mox cum auctoris, tum operis Sanctitas, in meritiſſimas ſui laudes haud inuitum calamum rapuêre. Cæterùm, vti edicere cæperamus, altera poſt benedictionem diuinam, cur Thomas Oborſki in miſericordiæ opera abundaret, cauſa fuit; ſcita & ſeria rei œconomicæ adminiſtratio: neq; ſolùm bonorum proprij beneficij; ſed etiam de alijs conductorum. quippe polygamiam ſpiritualem, velut ſcopulum vitæ Eccleſiaſticæ, multorum naufragijs infamem, ſtudioſè deuitans; quò tamen, & muneris ſui dignitatem ex decoro tueri, & piam in pauperes liberalitatem, prolixiùs exercere poſſet; malebat conducendis, etiam mercede, ac labore

excolendis, alienis agris, alijsq; operosis industrijs, rem familiarem, inoffensâ conscientiâ, augere; quàm contra Diuina & humana iura, adeoq; certo salutis periculo, pluribus beneficijs citra necessitatem, vel maiorem vtilitatem Ecclesiæ, incubare. Deniq; parsimonia, erat Thomæ, grandis instar vectigalis. Sumptuosiorum oblectationum illicitarum, vsus penitus nullus: vix aliquis; nec nisi honestissimus, licitarum. non famulitium superfluum: non cultus corporis sui, ac suorum nimius: omnia intra decorum status: pretij modesti: necessitatis, honestatisq modo demensa omnia.

Memoratis supra misericordiæ erga viuos operibus; libet adtexere opus misericordiæ erga mortuum, tantò illustriùs, quod & vili personæ impensum, & non citra periculum vitæ. Agebat tum in villa Thomas, cùm vnum ex inferioris notæ famulis, lues pestifera extinxit. Porro metu letiferi contagij, cunctos deterrente, nemo erat familiarium, nemo villanorum, qui operam suam ad sepeliendum offerret. Itaq; ipsemet Thomas, operi quantumuis periculoso, quia pium erat, manus proprias admouet. Tum verò puduit seruos non sequi: quando herus tam animosè præiret. Exemplum incussit pudorem; pudor addidit animos; vt quod alioqui non fecissent; supremum obsequium conseruo præstarent, ac pij laboris socij facti, in meriti quoq; venirent societatem.

CAPVT XVI.

Iustitia.

EX supra narratis, pronum est intelligere, quàm exactus fuerit Thomas, in suo vnicuiq; reddendo iure. Sanè qui tam prolixè largiebatur propria, quî potuit vsurpare aliena? quomodo rem alterius, maioris momenti, sciens retinuisset, qui acum etiam, in diuersorio commodatò acceptam, postquam longum confecisset iter; Domino, vt Capite 7. memoratum,

 ratum,

ratum, remiſit? Itaq; mercedem operarijs, ſtipendium famulis, mutuò ſumpta Dominis, condicto tempore ex integro reddebat.

Ex villâ, cuius tum poſſeſſor erat Thomas, longo temporis tractu, non niſi quadraginta florenos anteceſſores certæ communitati pendebant, annui cenſus. Poſtulante illa auctionem; ſeu quòd antiquitus plus dabatur, ſeu quòd auctis proceſſu temporis annuis fundorum redditibus, conueniens erat augeri cenſum: non contrariam conſuetudinem, non aliud cauſæ oppoſuit Thomas: ſoliùs æquitatis habitâ ratione ſanciuit: vt non quadraginta deinceps, ſed quadringenti penderentur.

Pro tempore, quo luſtrabat Diœceſim (quod quotannis æſtiuis menſibus, magno, vt ſuo loco reddidi; Diœceſeos emolumento, faciebat:) ſaluæ illi ex meritiſſimo Venerabilis Collegij conſenſu, manebant obuentiones: quas Canonici, non niſi præſentes, hebdomadatim percipere ſolent. Luſtratione quadam peractâ, cùm rediret; perſuaſerunt Thomæ comites; vt in villa propriâ, poſt tot labores, ſuæ ſuorumq. quieti, aliquot dies daret. Commoratus eſt ferè biduum. Reduci obtulit Notari⁹ Capituli, totum illud; quod deberi ipſi, à die egreſſus ex Ciuitate Cracouienſi, ad diem regreſſus, ad eandem; computabat. Negauit Thomas, percepturum ſe quidquam pro illis diebus; quibus hæſiſſet in villa: vt pote quos priuatæ quieti, non publicæ Diœceſeos vtilitati impendiſſet;

Munerum conſtans aſpernator erat; nec ſolùm eorum, quæ humanos animos ab recto & æquo in tranſuerſum agunt; atq; ex iudicibus reos faciunt; ſed quæ etiam honeſto titulo conueſtiri, dantemq; iuxta atq; accipientem à culpa excuſare poſſunt. Cùm conſecrandis Eccleſijs, alijſq; laborioſis officij ſui functionibus daret operam; non raro ei varia à varijs, & à Magnatibus magnifica dona, grati animi teſtificandi cauſâ, offerebantur. Ea verò, nec acceptabat ipſe: nec ſuorum quenquam accipere, permittebat. Magnatum quidam, in cuius bonis, Thomas templum ſolenni ritu dedicauerat; dedecori ſibi ducens;

cens; si indonatum Thomam dimitteret; non parum laborauit, vt ab se nobile donum acciperet. Cùm nihil profecisset; vt tamen animi sui celsitati, vtcunq; faceret satis; comiti eius Presbytero ingessit quindecim imperiales. Adeo Thomas ægrè tulit, non repudiatum munus à Presbytero; vt præter acres, (Giezy & Simonis exemplis adductis) increpationes; professus sit; ne mensæ quidem eidem cum ipso assidere velle. Confusus, multumq; turbatus, pænitens multùm Presbyter, coactus est recurrere ad Confessarium Thomæ P. Fridericum Szembek: cuius demum gratiæ, ac auctoritatis interuentu, ægrè quidem, in pristinæ gratiæ gradum est restitutus. Atq; hoc ita fuisse ipsomet Presbytero referente intellexi.

CAPVT XVII.

Infirmi prodigiosé curati.

PIâ quadam persuasione ductus; non facilè remedium efficacius ad depellendos morbos inueniri putabat; quàm, quod supremus animarum, & corporum medicus Saluator ipse insinuasse, ac velut ex obliqùo probasse; commendasseq; videtur: dum eo vsum Samaritanum, in eo, qui inciderat in latrones curando, refert. Itaq; vsitatissimum Thomæ fuit, vino & oleo commistis, & ad ignem modicè calefactis, mederi ægris. Et quanquam id genus remedij, si indolem eius spectes; non cuilibet indiscriminatim morbo curando idoneum sit; fiebat tamen; vt quod natura medicinæ negauerat, fides medentis suppleret. Plurium huiuscemodi curationum; vnicum exhibeo specimen : ab P. Valentino Sophronio Societ. Sacerdote, trienni Apostolicorum Thomæ laborum socio; inter plura eiusdem gesta, mihi perscriptum. In vico, Mons S. Ioannis nuncupato, auriga, Gregorius nomine; vehementi cæpit æstuare febri. Inde incessit Comites, non metus solùm, ne vlterius progredi non possent, sed planè desperatio. Obiectum prosequendæ viæ impedi-

impedimentum deferunt ad Thomam: tum ille, ad vſurpatum toties, proſpero euentu, remedium recurrit: vinum ipſemet cum oleo miſcet: opponente quodam ex Religioſis Sacerdotibus, tali remedio ignem igni addendum; ac febri ardentiſſimæ fomitem miniſtrandum; atqui (reponit Thomas,) Chriſti eſt hæc medicina: tum poculum infirmo mittit: intrepidè ſumere iubet: ſumpſit, conualuit, eodemq; mox die, herum & medicum ſuum, alacer vexit.

Nobilem quendam, ſeptennium iam, morbus lecto detinuerat. Is quo die ſuprema officia Thomæ exſoluebantur, quæſiuit: quorſum Sigiſmundus pulſaretur; (Campana) eſt, ad Baſilicam Cathedralem eo vocabulo indigetata, quòd Sigiſmundi Primi Regis tempore, & impenſis, ſteterit; opus ob raram magnitudinem, formæ elegantiam, præſtantiam materiæ, ſoníque ſuauitatem, Regio nomine, & magnificentiâ dignum:) vbi igitur reſponſum tulit; pulſari Suffraganeo; Sanctus, inquit, homo is eſt. quid ego moror? vadam ad ipſum, vtcunq; poterò. Trepido, nutanteq; incedens greſſu, vt primûm gradus Baſilicæ attigit, integram ſanitatem recepit. Quidam item, ad Corpus Thomæ, infirmo ſibi reſtitutam valetudinem, cùm eſſet adhuc adoleſcens; poſtea factus Sacerdos iureiurando affirmauit. Ferunt & mulierem oculis captam viſum ibidem recepiſſe.

CAPVT XVIII.

Alia quædam admiranda.

APparuiſſe Thomæ ægro Sanctiſſimam DEI MATREM; ſupra cùm de deuotione eius erga Deiparam agerem; memoraui. Porrò, fauorem huncce ſibi præſtitum, ipſemet Thomas, in Ephemeride Actorum quotidianorum adnotauerat: adnotatum, ſe legiſſe, tunc eius Clericus, poſt religioſus Ciſtercienſis Ordinis, Monaſterij Claræ Tumbæ, Albertus Hączel affirmatè narrauit Paulo Stanislao Smolicki: Scholaſtico Scar-

co Scarbiriensi : Præposito Neocorcinensi: qui demum mihi totum vt audierat, & à quo audisset, retulit. Neutri fidem derogare fas est: quorum alterum probatissima religiositas alterum prudentia, grauitas, virtus notissima, extra omnem falsitatis suspicionem ponunt.

P. Stanislaus Chmielewicz, Vicarius Ecclesiæ Cathedralis Cracouiensis, retulit mihi: cùm adhuc operam literis daret, solitum se identidem adire ædes Thomæ, vti benefactoris sui. Quadam porro die, cum horâ prandij consuetâ, Thomas non compareret, percontatum se, vbinam esset, & quid ageret; Tibi verò, (inquit Capellanus;) si libet, licet illa paruâ ostij rimulâ contueri quid agat. Inspexi: orantem extensis manibus vidi: quid viderim, exposui. Tum Capellanus; atqui scito, inquit, eum non terræ, non cuiquam alteri rei insistere. Vehementiâ ignis in meditatione exardescentis, in sublime actum, ac ab terrâ leuatum significabat. Solebat vt plurimum in locis aspectui hominum haud patentibus orare: vnde & in Ecclesiâ Cathedrali plerumq; ad latus maioris altaris, spatio inter aulæa, & parietem interiecto, abditus, orationi vacabat.

Idem Vicarius narrauit. Cùm essem iam Ordinibus minoribus initiatus, atq; vnus ex ijs, qui sacro cantato modulatis intercinunt vocibus, itare me quotidie ad Ecclesiam Cathedralem necesse erat. Die ergo quadam, dum versor in Ecclesiâ, Sacerdotis ad altare accessum opperiens: animaduerto excidisse mihi sacculum, cum sex florenis. Mox relego vestigia mea: huc atq; illuc, quâ memineram me perrexisse, cursitans. Suum tunc in Ecclesia, Thomas, inter Canonicos, occupabat locum: surgit: anxiè per Ecclesiam erranti occurrit; angoris causam sciscitatur; paucis illis; *ne sitis solliciti;* solatur verbis. Tum postquam Kyrie eleyson ceciníssemus, me accersit, pecuniam amissam, reddit in eodem sacculo: & eandem ipsam, sed duplicatam: quippe supra amissam tantundem accreuerat. Sex florenos perdiderat: duodecim recepit: factus iacturâ auctior: nisi perdidisset, minus habuisset. Id quod non potuit non tribuere

 buere

buere extraordinariæ Dei prouidentiæ: ſuæ quidem indigentiæ, vt erat tunc tenuioris fortunæ, benignè proſpicienti, ſerui autem ſui ſanctitatem, admirando hoc decoranti euentu.

CAPVT XIX.

Mortui vitæ redditi.

EX admirandis ſupra vim & ordinem naturæ effectis, quibus Deus ſerui ſui ſanctitatem teſtatam, illuſtremq; reddere voluiſſe creditur: illud ſermone omnium vel maximè celebratur: quòd per eum in villa, dictâ Skrzynki, operatus eſt. Ludebant pueri ſupra ſtagnum propinquum: vnus alteri pomum eripere nitebatur: dum neuter alteri concedit, dum ſpe potiundi, obſtinatos vtrinque, hic retinendi, ille extorquendi multiplicant conatus; ſeſeq; inuicem raptant, in ipſo feruore puerilis luctæ, alter eorum ex abruptâ ripæ crepidine præceps in ſtagnum datus, profundis continuò abſorbetur aquis. Triſti nuntio excita effunditur domus. Verùm dum trepidè de modo ſuccurrendi conſultatur; dum haud facilè reperitur, qui periculum adire, ac voraces audeat inuadere aquas: dum vrinator altæ voraginis ſcrutatur fundum; nec facilè reperit; & ægrè extrahit; ampliùs quàm integram horam, puerum ſub aquis eſſe neceſſe fuit. Luſtrabat eâ tempeſtate pro more Diæceſim Thomas: ac Deo ita ordinante, in villam Skrzynki venerat. Factum comperit: accurrit: exanime corpus reperit: indoluit: animo bono eſſe iuſſit: orauit: viuum puerum Parentibus reddit: qui dein gratâ recordatione beneficium occulentes; Deo, & precibus Thomæ, reducem filij vitam ſemper referebant acceptam. Rem prout recenter geſta eſt; vir prudentiâ ac pietate inſignis, Stanislaus Garwaſki Canonicus Cracouienſis, in ſtato Conuentu apud Collegas ſuos primus vulgauit. Thomas, vti cætera, quæ admirationem æſtimationemq; ſui parere poſſent, totum conſtanti ſilentio preſſit.

pressit. In diario duntaxat, (quo memoriæ subsidio, vt erat accuratus in suis rebus, perpetuò vsus est) tacitâ sua personâ, facti solius meminit, paucissimis hisce verbis: *Hic puer submersus reuixit.* At religiosissimus vir, P. Nicolaus Lancicius Societatis Iesv, & cum prudentiâ Sanctorum, omniq; eruditione spirituali; cuius Asceticorum eius operum Tomi duo, luculentissima specimina extant: tum verò vitæ Sanctimoniâ atq; admirandis per eum diuinitus patratis operibus, non solùm per Regnum Poloniæ, sed & apud exteras nationes nominatissimus, is, inquam miraculum restituti vitæ pueri, pro certo, compertoq; habuit. Quippe scribens, ad peramicum; perq; familiarem sibi Casimirum Vaxman, Warmiensem primùm, dein etiam Cracouiensem Canonicum: multùm ei gratulatus est, quòd in ædibus (intelligebat eas, quas ob vicinitatem Ecclesiæ Cathedralis, studio à Thoma delectas, supra memoraui) successerit; qui mortuum puerum ad vitam reuocauit.

Compar priori miraculum, retulit, vir præstantis inter Collegas Cathedralis Basilicæ Cracouiensis Canonicos authoritatis, Joannes Skarszewski: genere, virtute, prudentiâ, ac dexteritate in grauibus negotijs tractandis Perillustris: quæ quidem illius decora, idcirco commemoro, quòd dignitas dicentis, haud dubiè fidem adstruat dictis: Is igitur, cùm eum ægrotum visitassem, narrauit mihi: alterum quoq; mortuum, in tractu Lublinensi, orationis & meritorum Thomæ interuentu vitæ redditum. Atq; hunc eundem esse arbitror; quem in villâ dictâ Pachna Wola, prope Casimiriam, morti suæ superstitem, sospitemq;, visum à se, ab nobili matrona Broniowska, sibi demonstratum, retulit mihi R. Pater Antonius Stephanowicz Custos Conuentus Cracouiensis: nunc iam Prouincialis per Poloniam Ordinis Minorum de Obseruantiâ.

CA-

CAPVT XX.

Obitus.

PErmolestâ calculosa affectione, quasi perpetuò, quoad vixit infestatum Thomam supra memorâram. Eratq; hoc illi velut perpes, martyrij instar, patientiæ exercitium. Verùm extremis duabus septimanis, ita velut collectis viribus inualuit; vt breui supremis admotum, violentè confecerit. In summâ acerbitate dolorum, illud Apostoli vsurpabat: *Quotidie morior.* Qui humano sensu diritatem cruciatuum eius expendisset; miserrimè illum, & velut irato numine decedere ex hac vita iudicasset. At qui fidei lumine illustrati, ac Sanctorum prudentiâ præditi, interiores oculos similibus euentis admouent, longè diuersa sentiunt: penitusq; ex vero censent, Deum, non solùm non irasci, verùm etiam eximium fauorem præstare; cùm quos diligit castigat: cùm tenuissimas etiam noxas igne tribulationis hîc excoquit: nec purgatorijs furnis expiandas remittit: cùm vt merita accumulet, flagella multiplicat. Sed ecce dum hæc animo voluo; eo ipso die, quo Sancti Francisci Xauerij Indiarum Apostoli transitus ad vitam cælestem, anniuersariâ memoriâ recurrit, affine quiddam mentis occurrit considerationi: huius ipsius, inquam, magni serui Dei, si animalium hominum, ea quæ Dei sunt, haud percipientium, iudicio rem permittas; perquam miserandus; sin eorum, qui ad fidei lumen, in arcana etiam Dei consilia, quantum fas est, humanæ imbecillitati aciem intendunt; perbeatus: & vt vtrorumq; iudicia tam longè dissita coniungam; felicissimè infelicissimus exitus. Quippe ille, post tempora Apostolorum, Apostolus (absit verbo inuidia) maximus; qui, (liceat Tulliana verba longè veriùs inpræsentiarum vsurpare:) gentes immanitate barbaras, multitudine innumerabiles, locis infinitas; non cruentis cædibus domuit, sed gladio spiritus, quod est verbum Dei, sub suaue Christi iugum misit: qui manu propriâ

ducenta

ducenta Ethnicorum millia fonte baptiſmi Sacro abluit: ille qui tot mortuos, (non pauciores quàm viginti in Actis Canonizationis proferuntur) ad vitam reuocauit: ille demum plurimorum aliorum, (quis enim omnia enumeret?) maximorumq; ad Maiorem Dei gloriam facinorum, ac prodigiorum patrator; dum quæ retro ſunt obliuiſcens, ad anteriora deſiderijs propagandi Regnum Chriſti in immenſum à ſe extendit; dum Sinarum vaſtiſſimo, & populoſiſſimo imperio lucem Euangelij inferre ardet; dum atrium à forti armato longâ retro ſeculorum ſerie inſeſſum inuadere, clauſtraq; ferrea, inexuperabilibus legum, ingreſſum exteris ſub ineuitabili capitis vel carceris perpetui pœnâ vetantium, vſuſq; perpetui ſeris firmata, vel vitæ impendio perrumpere nititur: in hoc tam grandi; contentoq; conatu, tantus Dei ſeruus, letali correptus morbo; nec deſiderijs minùs importandi Sinis nominis Chriſti, quàm febribus æſtuans, in horrente illâ, vacuæ habitatoribus inſulæ ſolitudine; in tugurio, ventis peruio, ac penè ſub dio: omni humano deſtitutus ſolatio moritur. Nunquid igitur à Deo quoq; deſertum, abiectumq; putabimus? Abſit à Philoſophiâ Chriſtianâ ita arbitrari; ex cuius ſapientiſſimis ſenſis, ac Sanctiſſimis placitis, & cum Sanctorum, tum Sancti Sanctorum Magiſtri cæleſtis Iesv Chriſti exemplis & doctrinis, certum eſt fidelibus; id quod in præſenti eſt, momentaneum & leue tribulationis noſtræ, ſupra modum in ſublimitate æternum gloriæ pondus operari: adeoque; deſolationes, in maiora incomparabili exceſſu ſolatia; ignominiam in gloriam; labores in præmia; certamina in triumphos, coronaſq; vertere immarceſcibiles: demum quò electorum quiſq; largiùs bibit de calice paſſionis; deq; torrente tribulationum, eò altiùs extollere caput, propioremq; Chriſto in regno eius conſidere. Atq; hoc ipſum (vt ex diuerticulo, quanquam affini vitæ, ad viam ipſam redeamus) iuſtum eſt ſentire de Thoma Oborſki; Deum videlicet benigno paternæ prouidentiæ conſilio, extremis vitæ diebus, acerrimis ipſum attriuiſſe doloribus, quò expiatis

minimis etiam, quas nec magna ſanctitas effugit, labeculis, expeditam illi, rectamq; ad cælum panderet viam: quò cumulatioribus conſpicuus meritis, glorioſior intraret in gaudium Domini ſui, honoratioreque, cæleſtis conuiua, æternùm recumberet loco. Fuit is illi ſanè morbus, nobilis præſtantium virtutum palæſtra: meritorum officina: fuit curſus ad brauium ſupernæ vocationis: inſtar quidem motus grauium corporum naturalis: eò citatior; quò metæ propinquior. Viua viuaxq; fides, deuotionis feruor, exacta propriæ voluntatis cum Diuina conſenſio, virginalis verecundia, inuicta inter acerrimos dolores patientia, cæteruſq; præcellentis gratiæ Diuinæ comitatus, ſi quando, in vltimâ hac vitæ ſcenâ, rarâ maieſtatis ſpecie comparuêre. Cùm adhuc inter ſpem & metum ancipites medicorum ſententiæ fluctuarent, vnus aliquis ſolertior, ſpondebat ſe certis inſtrumentis radicem mali educturum. Renuit heroico animo Thomas: eò maximè nomine, quòd ratio medendi, quanquam licita, pudori ſuo virgineo haud congrueret. Vbi ſupremis propiùs ſeſe iam admoueri ſenſit, ſuprema Sacramentorum præſidia cupidè expetijt. Venientem ad ſe in Euchariſtia Dominum, eâ excepit deuotionis alacritate, quæ piam præſentibus cieret admirationem, afflaret pietatem. Et de morte quidem propriâ, non ſecus ac de alienâ loquebatur, adeo præſens ſibi, Deo fidens, tranquilluſq; in eo articulo conſtabat ipſi animus. Eâdem pace animi ordinatis; quæ ex vltimo arbitrio eius poſt obitum fieri ſeu iuſtitia ſeu pietas poſceret; totus de cætero in Deum & Diuina ferebatur. Demum inter religioſiſſimos ſenſus & ſuauiſſima colloquia, cum IESV; in cuius effigiem quaſi aſſiduè intentos habebat oculos, ſenſim viribus, ac voce deficientibus, commendatiſſimam haud dubiè tot benefactis animam, in manus fidelis tradidit Creatoris.

CA-

CAPVT XXI.

Opinio Sanctitatis.

HAud ignoro, laudatis etiam ſcriptoribus in more eſſe; poſteaquam; & merito ſui, & iudicio Saluatoris certiora Sanctitatis documenta, opera, inquam bona, primo loco, tum ſecundo admiranda in medium protulêre; poſtremò tandem voces etiam populi, ac prudentum iudicia, velut non contemnenda adſtruendæ Sanctitatis inſtrumenta ſtudiosè collecta adducere: quorum vti diligentiam laudo; ita contentionem laboris, haudquaquam aſſequi me poſſe confido. quippe infinitum, ac ferè ſuperfluum videtur, ſingulorum ſententias particulatim percenſere: vbi ex omnibus, qui diffiteatur; nemo eſt: promptè annuunt cuncti. Thomam quicunq; penitus nouerant, pro Sancto habebant, ferebantq; : vulgò Sanctus Suffraganeus vocabatur. Hinc qui etiam ſacris ab eo Ordinibus initiati ſunt, in parte id felicitatis, & gloriæ, mecum ponunt. Non minimum communis de Sanctitate cuiuſpiam ſenſus indicium eſt, honor ſepulturæ, & pia veneratio rerum attinentium eos, quorum ſanctitatem, multùm, vulgarem exceſſiſſe modum, factorumq; famæq; celebris teſtimonio, nobis perſuademus. Quam in rem, memoratus P. Sophronius, hiſce verbis, de Thoma ſcripſit ad me. Cum opinione Sanctitatis mortuus eſt: quod concurſus multorum, loculum corporis eius tangere volentium, dum ferretur ad ſepulchrum indicabat. Premebant nos, qui obſequium illud præſtabamus defuncto, & ſtrophijs attingebant vrnam, illa deinceps tanquam reliquias habituri. Ex reculis quoq; illius, vnuſquiſq; aliquid cupiebat habere. Hactenus ille. Eadem præcellens opinio ſanctitatis, exciuit mox ab obitu, præſtantium doctrinâ & pietate virorum, linguas ac calamos, ad dicandam memoriæ poſterorum Thomæ vitam. Primus hanc luculentâ oratione celebrauit Simon Starowolſki Canonicus Cracouienſis;

ſis; promptus oppidò & copioſus in rem Eccleſiæ & Patriæ Scriptor. Habetur typis edita, in libro Vitarum Epiſcoporum Cracouienſium ab ipſo conſcriptarum; loco poſtrema, facundiâ, eruditione, prolixitate, ſtudio, contentioneq; dicendi prima. Erexit eidem gentilitiam Columnam celebris inclytæ Academiæ Cracouienſis Orator, Ioannes Cynerſki; non ex Pario eductam marmore, aut ære fuſam Corynthio, verùm ex præſtantiũ Thomæ virtutum meritiſſimis elogijs panegyrico opere affabrè conſtructam. Scio grauem quendam & doctum virum pridem moliri opus vitæ Thomæ: non ſine grandi, vt ominor, operæpretio: quippe cùm cætera ſcriptoris dignitas, tum iurati authoritas officij, teſtatiora haud dubiè reddet geſta Thomæ. Altero à ſepultura die parentatum eſt Thomæ in Baſilica SS. Petri & Pauli Apoſtolorum. Laudauit è ſuggeſto, religiosâ oratione, ad vſum audientium ſalutarem, maximè accommodatâ, P. Valentinus Sophronius: qui vti in propriâ perfectione curanda ſtudioſus, ita in alienâ ſolers, & perſpicax pernoſcendâ, cùm per triennium comes Apoſtolicarum Thomæ peregrinationũ, ſociùſq; laborum fuiſſet; non potuit non multa particularia nôſſe, quæ ad ſpiritualem Religioſi auditoris guſtum gratiſſima acciderent. Parentatum eſt, & in alijs Societatis domicilijs: quo officij genere, tametſi amicitiæ, & gratitudini, erga amicum & benefactorem; præcipuè tamen litatum eſt Sanctitati. Atq; hæc dicta compendioſè ſunto; de magnis, Thomæ Oborſki Epiſcopi Laodicenſis, Suffraganei & Generalis Officialis Cracouienſis virtutibus: quæ faciant manifeſtum, eum fuiſſe immunem, ab illa notâ, quæ cuidam Angelo Laodiceæ tribuitur; *Apoc. 3. ỽ. 16.* Faxit DEVS: vt ſui quàm plurimos in Eccleſia DEI habeat imitatores. Amen.

INDEX

I N D E X
C A P I T V M.

Caput	I.	*Patria genus electio status.*
Caput	II.	*Deuotio in Deum.*
Caput	III.	*Conformitas cum Diuina voluntate.*
Caput	IV.	*Fiducia in Deum.*
Caput	V.	*Deuotio erga Virginem Dei Matren*
Caput	VI.	*Deuotio erga Cælites.*
Caput	VII.	*Humilitas.*
Caput	VIII.	*Contemptus honorum.*
Caput	IX.	*Patientia.*
Caput	X.	*Magnanimitas.*
Caput	XI.	*Mortificatio.*
Caput	XII.	*Castitas.*
Caput	XIII.	*Labores.*
Caput	XIV.	*Zelus animarum.*
Caput	XV.	*Misericordia & liberalitas in pau*
Caput	XVI.	*Iustitia.*
Caput	XVII.	*Mortui vitæ redditi.*
Caput	XVIII.	*Infirmi prodigiosè curati.*
Caput	XIV.	*Alia quædam admiranda.*
Caput	XX.	*Obitus.*
Caput	XXI.	*Opinio Sanctitatis.*